

здатність до ефективної повноцінної професійної іншомовної комунікації.

Висновки та конкретні пропозиції. Специфіка процесу формування іншомовної компетентності майбутнього юриста у фаховій підготовці невід'ємно пов'язана як з мовою взагалі, так із іноземною мовою безпосередньо. Використання іноземної мови в процесі підготовки майбутніх представників юридичної професії полягає в тому, щоб допомогти студентові стати «дієздатним з іноземної мови за фахом».

Ключові слова: іншомовна професійна компетентність, професійна сфера, професійній (юридичний) вокабуляр, професійна діяльність, оволодіння іноземною мовою.

Список використаних джерел та літератури

1. Англійська мова спеціального вжитку в Україні (ESP): допроектне дослідження / Британська Рада в Україні; [Астаніна Н., Бакаєва Г., Беляєва І.] – К.: Ленвіт. – 2004. – 124 с.
2. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: a learning-centred approach / T.Hutchinson, A.Waters. – Cambridge University Press, 1987. – 184 p.
3. Palmer H. The Oral Method of Teaching Languages. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1943. – 87 p.
4. Шадриков В.Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход / В.Д.Шадриков // Высшее образование сегодня. – 2004. - № 8. – С.26-31.
5. Прадівляний М.Г. Формування професійно спрямованої іншомовної компетентності фахівців технічних та економічних спеціальностей засобами сучасних інформаційних технологій: автореф. канд. дис.: 13.00.04/ Микола Григорович Прадівляний; Вінницький держ.пед.ун-т ім. М.Коцюбинського. – Вінниця, 2006. – 20 с.
6. Василевич В.В. Суб'єкт - суб'єктна взаємодія викладачів і студентів у процесі формування іншомовної професійної компетентності майбутніх економістів / В.В. Василевич // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т.42. Вип. 29. Педагогічні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2005. – С.141-147.

Отримано редакцією 25.09.2018 р.

УДК 374.091:[338.48:908]-053.5(477.52)''195/198''

DOI: 10.31376/2410-0897-2018-3-38-274-280

Ірина Володимирівна Пархоменко,
аспірантка Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка,
e-mail: parkhomenkoiv@ukr.net

РОЗВИТОК ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОГО НАПРЯМУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ (50-80-ті роки ХХ століття)

У статті подано особливості розвитку закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку УРСР на прикладі Сумської обласної дитячої екскурсійно-туристської станції (Сумської обласної станції юних туристів) у 50-80-их роках ХХ століття. Автор пропонує періодизацію зародження та розвитку системи закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку в Україні, зокрема в Сумській області. Наукова новизна результатів дослідження полягає у представленні архівних матеріалів щодо діяльності Сумської обласної дитячої екскурсійно-туристської станції (Сумської обласної станції юних туристів).

Ключові слова: заклади позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку, станція юних туристів, дитяча екскурсійно-туристська станція, туристсько-краєзнавча робота, Сумська область.

Постановка проблеми. Дослідження розвитку закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку сьогодні є особливо актуальним, оскільки саме цей напрям позашкільної освіти має наскрізний національно-патріотичний вектор, дає змогу в юному віці пізнати не лише свою країну, а першочергово досліджувати історію та культурний розвиток рідного краю. З огляду на це науковий супровід вибраної тематики є своєчасним і потрібним.

Водночас, на нашу думку, розвиток дитячого туристично-краєзнавчого руху, що мав місце у 50–80-их рр. ХХ століття на території Сумської області є недостатньо вивченим, особливо це стосується засадничих аспектів історико-краєзнавчої роботи, що унеможлиблює використання позитивних здобутків або врахування недоліків у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Початки наукового дослідження системи позашкільної освіти закладені у радянській історіографії, і свідченням цього є не лише окремі збірники, документи чи періодичні видання того періоду, а й дисертації.

Аналіз сучасних методичних та наукових джерел з питань позашкільної освіти, діяльності закладів позашкільної освіти демонструє існування широкого спектра досліджень цього питання.

Окремі питання сучасних теоретичних засад позашкільної роботи ґрунтовно описані у роботах О. В. Биковської, В. В. Вербицький, Т. М. Гавлітіна, В. М. Гнатюка, О. І. Калужної, Т. К. Окушко, Ж. В. Петрович, О. С. Семенова, Л. В. Тихенко, Т. В. Фурсенко та ін.

Історичні основи становлення системи позашкільної освіти розкрито в роботах В. Є. Береки, В. В. Балахтар, С. М. Букресвої, А. В. Гуцула, С. О. Сьоми, Т. Д. Цвірової та ін.

Проблемами історії розвитку краєзнавчої роботи в закладах позашкільної освіти у ХХ – на початку ХХІ століття займалися М. Ю. Косило, П. Т. Тронько, Г. Я. Сенківська, М. В. Соловей.

У сучасній педагогічній науці є низка дисертаційних робіт, у яких під різним кутом досліджено організаційні та змістові засади краєзнавчої роботи в закладах позашкільної та загальної освіти: Т. С. Бондаренко, С. В. Долецька, М. М. Качур, М. І. Костолович, О. Ф. Кошопал, С. С. Михайличенко, Н. П. Пусепліна, Я. І. Треф'як, В. Г. Шульженко та ін.

Північно-східний регіон України також представлений дослідженнями харківського науковця щодо організації пошукової діяльності учнів у закладах позашкільної освіти (В. А. Редіна) та сумського дослідника В. С. Бугрія – шкільне краєзнавство в Україні.

Багатою сучасна наукова думка є на дослідження історії, становлення географічного та екологічного краєзнавства в системі позашкільної освіти. Заслужують на увагу роботи щодо засадничих питань географічного краєзнавства в сучасній Україні (М. Ю. Костриця), організації краєзнавчої роботи на уроках географії (В. В. Бенедюк), природоохоронної роботи в позаурочний час (О. П. Грошовенко), підготовки вчителів географії до туристсько-краєзнавчої роботи (О. В. Бондаренко, О. В. Тімець) тощо.

Проте узагальнювальних робіт щодо розвитку закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку Північно-східного регіону, у тому числі Сумщини, в історико-педагогічній спадщині на сьогодні немає, що обґрунтовує доцільність такої розвідки.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є аналіз розвитку закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку на прикладі Сумської обласної дитячої екскурсійно-туристської станції (Сумської обласної станції юних туристів) у 50-80-их роках ХХ століття. Відповідно до мети дослідження ми визначили такі завдання:

– визначити основні етапи розвитку закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку в Україні;

– дослідити історію становлення Сумської обласної дитячо-екскурсійно-туристської станції та Сумської обласної станції юних туристів.

Основними методами дослідження є теоретичний аналіз архівних джерел, узагальнення наукової та навчально-методичної літератури.

Виклад основного матеріалу. Важливим елементом системи позашкільної освіти є багатогранна та різномірна краєзнавча робота з дітьми. Для ґрунтовного її аналізу доречно звернутися до розвитку цієї складової позашкільної освіти. Власне вивчення історичних процесів та закономірностей стане запорукою використання кращого досвіду в сучасних умовах та допоможе виявити негативні тенденції, що мали місце в радянській системі позашкільної освіти. А безпосередніми виконавцями такої роботи були заклади позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку.

Отже, становлення закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку в Україні охоплює кілька етапів:

- початок 30-их рр. – кінець 40-их рр. ХХ століття – зародження перших в Україні закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку;

- кінець 40-их – 60-ті рр. ХХ століття – створення системи закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку;

- 70-80 рр. ХХ століття – масовий дитячий туристсько-краєзнавчий рух;

- 90-ті рр. ХХ століття – до сьогодні – реорганізація закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку відповідно до новітніх умов та викликів.

Упродовж усього досліджуваного періоду відбувався пошук найбільш оптимальних форм організації туристсько-краєзнавчої роботи (далі – ТКР). Ці процеси знайшли відображення у постійній реорганізації Центральної дитячої екскурсійно-туристської станції (далі – ЦДЕТС). Так, 19.09.1952 року ЦДЕТС була перейменована на Республіканську екскурсійно-туристську станцію (РДЕТС), а 25 грудня 1964 року відповідно до наказу Міністерства освіти УРСР № 231 станції було повернуто назву – Центральна дитяча екскурсійно-туристська станція (ЦДЕТС). Наступна зміна назви відбулася 7 січня 1980 року, коли станція отримала нову назву – Республіканська станція юних туристів [8]. Усі ці трансформації та реорганізації неодмінно впливали на зміст та форму ТКР на місцях.

Після проголошення незалежності України, 12 грудня 1991 року наказом Міністерства освіти

України № 209 Республіканська станція юних туристів була трансформована в Український державний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді.

Першими паростками зародження системи закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку в Україні прийнято вважати створення у 1930 році Центральної дитячої дослідницької екскурсійної станції (ЦДДЕС) у м. Харків [8]. Станція стала не лише методичним, а й науково-дослідницьким центром, що повинен був вивчати і систематизувати досвід екскурсійно-туристської та краєзнавчої роботи з дітьми. Розгалуженої ж системи позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку на регіональному рівні у довоєнний період створено не було.

Сама ж краєзнавча робота і у цих умовах не отримала належної уваги та пріоритетності в освітній політиці держави. Відповідно до «Устава о Центральной детской опытно-экскурсионной станции при НКО УССР» її основною метою було «инструкторско-методическое руководство в области экскурсионной работы среди детей и детского туризма, а также проведение научно-исследовательской работы для углубления и совершенствования методики экскурсионно-туристической работы» [8].

Події II Світової війни дещо пригальмували ці процеси. Але вже у 1947 році було відновлено роботу ЦДДЕС, що вже розміщувалася у місті Київ [8].

Наприкінці 40-их років зароджується мережа дитячих екскурсійних станцій в областях та районах, створюються екскурсійні бази. Слід зазначити, що ці події стали початком поширення туристсько-краєзнавчого руху в Україні.

У 1947–48 роках у переважній більшості областей відновлюють свою роботу обласні бази, станції, створюються нові заклади позашкільної освіти в областях, де їх не було до війни. У 50–60-их роках станції стають організаційними та методичними центрами туристсько-краєзнавчої та екскурсійної роботи з дітьми.

Поступово обласні дитячі екскурсійні бази та станції створюються в усіх обласних центрах України, а також у великих містах. За роки існування СРСР Дитячі екскурсійно-туристські станції (ДЕТС) були створені у всіх республіках. Станом на 1971 рік в СРСР функціонувало 169 ДЕТС.

Відповідно до рішення Ради Міністрів СРСР № 9078 від 14 липня 1947 року рішенням виконкому Сумської області Ради депутатів трудівників № 157 від 05 липня 1948 року і наказу № 46 Сумського обласного відділу народної освіти в м. Суми було відкрито обласну дитячу екскурсійно-туристську базу (ДЕТБ) на 100 місць [9]. Також було затверджено штатний розклад у кількості 7 одиниць. Через п'ять днів новостворена установа отримала перше приміщення та була укомплектована необхідним майном [1, с. 38–39].

База проіснувала відносно недовго, і вже у 1952 році на основі постанови № 959 виконкому Сумської області Ради депутатів трудівників і бюро обласного комітету КП(б)України від 11 червня 1952 року «Про впорядкування мережі і утвердження типових штатів посадових окладів народної освіти» обласну дитячу екскурсійно-туристську базу реорганізовано в обласну дитячу екскурсійно-туристську станцію (далі – облДЕТС) [9].

ДЕТС – це заклади позашкільної освіти, що вважалися організаційним та інструктивно-методичним центром екскурсійно-туристської і краєзнавчої, в тому числі й історико-краєзнавчої роботи з дітьми на певній території.

Основною задачею ДЕТС була допомога школам, піонерським та комсомольським організаціям у пошуковій роботі, ознайомлення з Батьківщиною, її природними багатствами, історією та культурою.

«Усю екскурсійно-туристську та краєзнавчу роботу в школах та позашкільних закладах Сумської області очолює обласна дитяча екскурсійно-туристська станція, що знаходиться у м. Суми, вул. Паризької Комуни, будинок 26» [6, арк. 8].

З метою активізації та оптимізації у 60-их роках ХХ століття ТКР в області ОблДЕТС налагоджує співпрацю з окремими державними та громадськими інститутами. Станція підтримує тісний зв'язок з Будинками та Палацами піонерів, що по суті виконували роль координаторів ТКР на місцях.

Уся робота станції контролюється та регулюється Обласним відділом народної освіти, Обласним комітетом КППС, Обласним комітетом комсомолу [14, арк. 15–16]. У сфері організації та проведення навчальних семінарів для педагогів області, обласного зльоту юних туристів-краєзнавців, масових заходів для дітей на партнерських засадах налагоджено співробітництво з Інститутом удосконалення вчителів, Обласною радою з туризму, Обласною радою профспілок, Обласним краєзнавчим музеєм, Обласним товариством «Знання», Обласним товариством охорони природи тощо [3, арк. 9–10].

На базі ДЕТС у закладах позашкільної освіти інших напрямів, закладах загальної середньої освіти створюються клуби, гуртки, загони і об'єднання туристів, краєзнавців, мандрівників тощо.

Мережа гуртків туристсько-краєзнавчого напрямку на базі Сумської облДЕТС постійно змінювалася. За винятком деяких тенденцій можемо констатувати факт поступового збільшення охоплення учнівської молоді ТКР впродовж досліджуваного періоду. На базі облДЕТС в різні роки працювало від 18 до 37 гуртків (туристсько-краєзнавчий, історико-краєзнавчий, усної народної творчості, екскурсійний, спортивного

орієнтування, юних фольклористів, юних геологів, пішохідного туризму тощо).

Що ж стосується мережі краєзнавчих гуртків у Сумській області (історичне краєзнавство, археологічне краєзнавство, географічне краєзнавство, туристсько-краєзнавчий, усної народної творчості тощо), їх кількість змінюється параболоподібною кривою: 870–455–680 осіб (1970, 1974, 1984 роки відповідно). Натомість кількість експедиційних загонів, що працює за напрямками краєзнавчих експедицій постійно збільшується від 1356 загонів у 1966 році до 3191 у 1984 році (таблиця 1). Слід зазначити, що в Україні у 1974 році діяло понад 83 тисячі експедиційних загонів, якими охоплено 2,3 мільйони дітей шкільного віку [12, арк. 1].

Таблиця 1

Кількісні показники охоплення дітей шкільного віку туристсько-краєзнавчою роботою в Сумській області (1966–1984 рр.)

Рік	Сумська обласна ДЕТС		Сумська область			
	Гуртки	Кількість дітей	Гуртки	Кількість дітей	Експедиційні загани	Кількість дітей
1966	20	350	840	15210	1356	37800
1970	30	500	870	12850	1960	60 000
1974	27	555	445	26260	1902	37850
1979	18	272	565	18600	1990	38000
1981	37	640	577	14140	2600	66500
1984	30	540	680	14140	3191	77400

[2, арк. 1; 10, арк. 10–14; 3, арк. 30–31; 15, арк. 41–41; 16, арк. 31; 17, арк. 25].

Відповідно до Постанови ЦК ЛКСМ України і колегії Міністерства освіти УРСР «Про підсумки республіканської експедиції школярів «У країну знань» № с/13-п.І-3 від 30.12.1974 року» відзначаються позитивні тенденції щодо розвитку ТКР в Сумській області. Відповідно до цього документа грамотами ЦК ЛКСМУ та Міністерства освіти УРСР нагороджено 10 експедиційних загонів Сумської області [12, арк. 14].

З метою масового розвитку екскурсійно-туристської та краєзнавчої роботи станція проводить масові заходи, походи, екскурсії, експедиції, естафети, зліти, ігри, конкурси. Станція визначала зміст, форми та методи екскурсійно-туристської та краєзнавчої роботи в Сумській області.

«Уся робота (станції) проводилась в напрямі розширення кругозору учнів, прищеплення інтересу до науки і праці, до природи і її охорони; розвитку спостережливості, любові до нашої Батьківщини» [14, арк. 2].

Сумська облДЕТС розробляла маршрути як обласного, так і всеукраїнського, всесоюзного значення, тематичні екскурсії, видавала методичні матеріали з туризму та краєзнавства. При станції було створено методичний кабінет, туристичну базу, табір юних туристів, у літній період працювали бази в містах Київ, Москва та Севастополь, першочерговим завданням яких було оздоровлення школярів та організація екскурсійної роботи [9].

Масовими формами ТКР у той час були виробничі екскурсії для школярів області на підприємствах міста Суми, походи та експедиції як у межах Сумщини, так і до Києва, Ялти, Москви, Одеси тощо. У канікулярний період облДЕТС опікується оздоровчою кампанією на базі сезонних профільних таборів, надає методичну допомогу вчителям області щодо організації ТКР з дітьми на місцях [7, арк. 7].

У 70-их роках питанням активізації ТКР опікується Обласна рада депутатів-трудівників та Обласний відділ народної освіти. Підтвердженням цього факту є наказ «Про заходи до поліпшення екскурсійно-туристської та краєзнавчої роботи в школах та позашкільних установах області» № 248 від квітня 1974 року [3, арк. 9]. Відповідно до наказу Обласного відділу народної освіти від 27.11.1974 року за № 591 при Сумській облДЕТС було створено Раду сприяння у кількості 15 осіб, до якої увійшли працівники облДЕТС, члени комсомолу, обласного відділу народної освіти, науковці, промисловці [4, арк. 4–5].

Для кращого керівництва ТКР на місцях у кожному районі та місті з числа працівників народної освіти призначалися «туристські організатори» у кількості 22 осіб. Свою роботу вони чітко координували з районним (міським) відділом народної освіти, ЛКСМУ та облДЕТС [4, арк. 8].

ТКР в школах області з кожним роком стає більш масовою за формою і цікавою за змістом. У цей період в області майже немає шкіл, учні яких не займалися б екскурсійною, туристською чи краєзнавчою роботою [3, арк. 38].

Свідченням розширення мережі закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку є той факт, що у 1973 році в Сумській області було створено три туристські станції на громадських засадах у місті Шостка, Ромни та Конотоп, а вже у 1975 році їх було п'ять [14, арк. 15; 4, арк. 12].

На належному рівні була налагоджена робота щодо висвітлення діяльності Сумської облДЕТС та

закладів позашкільної освіти області в ЗМІ. Регулярні публікації зафіксовано в обласній газеті «Ленінська правда», комсомольській газеті «Червоний промінь», всесоюзних, республіканських, районних часописах («Вперед» Сумського району, «Ленінський шлях» Тростянецького району, «Народна трибуна» Глухівського району, «Прапор перемоги» Охтирського району тощо) [4, арк. 13].

Значним етапом у розвитку ТКР серед учнівської молоді Сумщини стала Всесоюзна туристсько-краєзнавча експедиція «Моя Родина – ССРСР». Метою експедиції було «комплексне вивчення рідного краю та охорона навколишнього природного середовища». Експедиція мала п'ять напрямів: «Ідеї Леніна живуть», «В буднях великих будов», «В боях відстояли Вітчизну свою», «Ім'я Леніна на прапорі нашому», «До таємниць природи», «Мистецтво належить народам». Незважаючи на відверту політизованість напрямів експедиції, вона дала змогу охопити сотні тисяч учнів пошуково-дослідницькою роботою, що сприяло створенню нових краєзнавчих куточків та шкільних музеїв [13, арк. 40–42].

У 60–70 роках ХХ століття облДЕТС й надалі відіграє провідну роль щодо ТКР в області. Спільно з ЦК ЛКСМУ проводяться республіканські експедиції «В країну знань», також юні краєзнавці активно долучаються до Всесоюзної експедиції «Моя Батьківщина – СРСР». У 1978 році в Україні діяло 89815 експедиційних загонів цієї експедиції, в яких пошуково-дослідницькою роботою займалися 2420390 школярів. У закладах освіти УРСР у 1978 році було зареєстровано 2758 шкільних музеїв [8].

Поширення у післявоєнні роки отримали туристсько-краєзнавчі естафети, краєзнавчі конференції, зіркові походи, зльоти юних туристів-краєзнавців. Традиційними для Сумщини стали походи в природу «Назустріч весні», «Наш край узимку», «Золота осінь».

У 1964 році відбулася реорганізація структури закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку: республіканські, обласні, міські та районні ДЕТС об'єднуються в Центральну дитячу екскурсійно-туристську станцію (ЦДЕТС) і підпорядковуються Міністерству освіти. На місцях обласні ДЕТС продовжують координувати туристсько-краєзнавчу роботу закладів позашкільної та загальної середньої освіти в області.

Розширення мережі закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку породжувало постійну потребу в підготовлених та кваліфікованих кадрах. З цією метою в 1982 році обласним відділом народного освіти, обласним комітетом ЛКСМУ та обласною радою з туризму та екскурсій було прийняте рішення про започаткування проведення І-го обласного туристського змагання-семінару молодих учителів та піонервожатих, що відбувся 28–30 травня 1982 року поблизу міста Суми [5, арк. 1–3].

Відповідно до Постанови Ради Міністрів УРСР від 22.07.1988 року № 134 «Про організацію та структуру управління загальною середньою і професійно-технічною освітою» рішення обласної виконкому від 19.09.1988 року № 197 і відповідно до рішення сьомої сесії ХХ скликання Сумської обласної Ради народних депутатів від 09.11.1988 року створено управління народною освітою Сумського обласного виконкому на базі ліквідованого відділу народної освіти облвиконкому і обласного управління професійно-технічної освіти. Відповідно до структури управління народної освіти облДЕТС перейменована на обласну станцію юних туристів (облСЮТур), яка безпосередньо підпорядковувалася Сумському обласному управлінню народної освіти [9].

Засадничі орієнтири розвитку облСЮТур у II половині 80-их років ХХ відображені у постанові ЦК КПРС, Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС і ЦК ВЛКСМ від 17.07.1986 року № 674 «Про заходи щодо розвитку туризму і вдосконалення туристсько-екскурсійного обслуговування населення в країні в 1986–1990 роках і на період до 2000 року» та Постанові секретаріату ЦК ЛУСМУ, колегії Міністерства освіти УРСР «Про участь школярів України у Всесоюзній туристсько-краєзнавчій експедиції піонерів і школярів «Моя Батьківщина – СРСР» [11, арк. 1].

Висновки. У цій розвідці ми детально зупинилися на другому і третьому етапах становлення закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку в Україні. Окреслений історичний період (50–80-ті роки ХХ століття) характеризується зародженням системи закладів позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку, накопиченням досвіду роботи, пошуком організаційних форм та ефективних методів роботи з дітьми не лише в Сумській області, а й в Україні в цілому.

Перспективним для подальшого наукового пошуку є питання вивчення досвіду краєзнавчої роботи Харківської та Чернігівської обласних ДЕТС у зазначений історичний період та їх порівняльний аналіз.

Список використаних джерел та літератури

1. Висоцька Л. В. Історія розвитку дитячо-юнацького туризму та краєзнавства на Сумщині / Л. В. Висоцька // Освіта Сумщини. – 2010. – № 3 (7). – С. 38–44.
2. Годовой отчет станции за 1966–1967 учебный год // ДАСО, ф. Р–3551, оп. 1, спр. 49. – 10 арк.
3. Звіт Сумської обласної ДЕТС за 1974 рік // ДАСО, ф. Р–3551, оп. 1, спр. 106. – 41 арк.
4. Звіт Сумської обласної ДЕТС за 1975 рік ДАСО, ф. Р–3551, оп. 1, спр. 121. – 44 арк.
5. Матеріали обласного семінару-змагання молодих вчителів та піонервожатих за 1982 рік // ДАСО. ф. Р–3551, оп. 1, спр. 197. – 27 арк.

6. Методические письма и плакаты, выпущенные облДЭТС за 1966 г. // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 45. – 21 арк.
7. Методичні листи Сумської облДЕТС за 1957 р. // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 17. – 22 арк.
8. Наровлянський О. Д. Из истории развития детского и юношеского туризма на Украине [Электронный ресурс] / О. Д. Наровлянський. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/iz-istorii-razvitiya-detskogo-i-yunosheskogo-turizma-na-ukraine>. – Дата звернення: 08.10.2018.
9. Опис фонду // ДАСО, ф. Р–3551, оп. 1.
10. Отчет о работе за 1970 год // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 63. – 16 арк.
11. План роботи Сумської обласної станції юних туристів на 1986 рік // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 227. – 9 арк.
12. Постанова секретаріату ЦК ЛКСМ України і колегії Міністерства освіти УРСР «Про підсумки республіканської експедиції школярів «В країну знань» № с/13-п.І-3 від 30.12.1974 р.» // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 102. – 18 арк.
13. Приказ по Сумскому областному отделу народного образования № 35 от 16.01.1979 г. // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 165. – 58 арк.
14. Річний звіт про туристсько-краєзнавчу роботу Сумської обласної ДЕТС // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 94. – 23 арк.
15. Текстовый отчет о работе за 1979 год // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 167. – 42 арк.
16. Текстовый отчет о работе за 1981 год // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 188. – 32 арк.
17. Текстовый отчет о работе за 1984 год // ДАСО, ф. Р – 3551, оп. 1, спр. 215. – 26 арк.

Ирина Владимировна Пархоменко,
аспирантка Сумского государственного
педагогического университета
имени А. С. Макаренка,
e-mail: parkhomenkoiv@ukr.net

ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ УЧРЕЖДЕНИЙ ВНЕШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ТУРИСТСКО-КРАЕВЕДЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ СУМСКОЙ ОБЛАСТИ (50-80-е годы XX века)

В статье поданы особенности исторического развития учреждений внешкольного образования туристско-краеведческого направления УССР на примере Сумской областной детской экскурсионно-туристской станции (Сумской областной станции юных туристов) в 50–80-х годах XX века. Автор предлагает периодизацию зарождения и развития системы учреждений внешкольного образования туристско-краеведческого направления в Украине, в частности в Сумской области. Научная новизна исследования заключается в представлении архивных материалов о деятельности Сумской областной детской экскурсионно-туристской станции (Сумской областной станции юных туристов).

Ключевые слова: история, учреждения внешкольного образования туристско-краеведческого направления, станция юных туристов, детская экскурсионно-туристская станция, туристско-краеведческая работа, Сумская область.

Iryna Parkhomenko,
postgraduate student of Sumy State Pedagogical University
named after A. S. Makarenko,
e-mail: parkhomenkoiv@ukr.net

THE DEVELOPMENT OF OUT-OF-SCHOOL ESTABLISHMENTS OF THE LOCAL LORE TOURIST DIRECTION IN SUMY REGION (50-80s of XX century)

***Introduction.** The article deals with peculiarities of development of out-of-school establishments of the local lore tourist direction in the USSR using the example of Sumy regional children excursion tourist station (Sumy regional young tourists station) in 50-80s of the XX century.*

Researching the development of out-of-school establishments of the local lore tourist direction is a problem of urgent importance, because this direction of the out-of-school education has a through national patriotic tendency, gives us an opportunity to study history and culture of motherland. According to this the scientific accompaniment of the selected theme is timely and needed.

At the same time, in our opinion, the development of children local lore tourism movement hadn't been

studied enough in 50-80s of the XX century, especially the basic aspects of local lore tourism work. This makes using of positive results or taking into consideration faults in modern reality impossible.

Purpose. *The aim of research is a historical analysis of the development out-of-school establishments of the local lore tourist direction using the example of Sumy region in 50-80th of the XX century.*

Methods. *Theoretical analysis of the archival sources, adopting and summing up scientific and methodologic literature.*

Results. *The article contains the periodization and investigation of the formation and development process of out-of-school establishments of the local lore tourist direction in Sumy region.*

Originality. *Scientific novelty of investigating the results is in presenting archives material concerning Sumy regional children excursion tourist station (Sumy regional young tourists` station) activity.*

Conclusion. *Lined historical period (50-80th of the XX century) is characterized by formation of the system of out-of-school establishments of the local lore tourist direction, accumulation of general experience, searching organizing forms and effective methods to work with children. At the same time the present-day tendencies in the educational space hasten the process of introduction the adequate changes in approach and mechanism of work of marked establishments. According to this, there is a necessity in studying and generalizing the experience.*

Key words: *out-of-school establishments of the local lore tourist direction, young tourists station, children excursion tourist station, local lore tourism work, Sumy region.*

References

1. Vy`socz`ka L.V. Istoriya rozvy`tku dy`tyacho-yunacz`kogo tury`zmu ta krayeznavstva na Sumshhy`ni / L.V.Vy`socz`ka // Osvita Sumshhy`ny`. – 2010. – №3(7). – S. 38-44.
2. Godovoj otchet stancy`y` za 1966-1967 uchebnyj god // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 49. – 10 ark.
3. Zvit Sums`koji oblasnoji DETS za 1974 rik // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 106. – 41 ark.
4. Zvit Sums`koji oblasnoji DETS za 1975 rik DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 121. – 44 ark.
5. Materialy` oblasnogo seminaru-zmagannya molody`h vchy`teliv ta pionerovzhaty`h za 1982 rik // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 197. – 27 ark.
6. Metody`chesky`e py`s`ma ta plakaty, vypushhennye oblIDETS za 1966 g. // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 45. – 21 ark.
7. Metody`chni ly`sty` Sums`koji oblIDETS za 1957 r. // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 17. – 22 ark.
8. Narovlyans`ky`j O.D. Y`z y`story`y` razvy`ty`ya detskogo y` yunosheskogo tury`zma na Ukray`ne [Elektronnyj resurs] / O.D.Narovlyans`ky`j. – Rezhy`m dostupa : <https://cyberleninka.ru/article/n/iz-istorii-razvitiya-detskogo-i-yunosheskogo-turizma-na-ukraine>
9. Opy`s` fondu // DASO, f. R–3551, op. 1.
10. Otchet o rabote za 1970 god // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 63. – 16 ark.
11. Plan roboty` Sums`koyi oblasnoyi stanciyi yuny`h tury`stiv na 1986 rik // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 227. – 9 ark.
12. Postanova sekretariatu CzK LKSM Ukrayiny` i kolegiyi Ministerstva osvity` URSS «Pro pidsumky` respublikans`koyi ekspedy`ciyi shkolyariv «V krayinu znan`» №s/13-p.I-3 vid 30.12.1974 r.» // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 102. – 18 ark.
13. Pry`kaz po Sumskomu oblastnomu otdelu narodnogo obrazovany`ya №35 ot 16.01.1979 g. // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 165. – 58 ark.
14. Richny`j zvit pro tury`sts`ko-krayeznavchu robotu Sumskoyi oblasnoyi DETS // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 94. – 23 ark.
15. Tekstovyy otchet o rabote za 1979 god // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 167. – 42 ark.
16. Tekstovyy otchet o rabote za 1981 god // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 188. – 32 ark.
17. Tekstovyy otchet o rabote za 1984 god // DASO, f. R – 3551, op. 1, spr. 215. – 26 ark.

Отримано редакцією 14.10.2018 р.